

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke:

Telemark

Tilleggsspørsmål nr.

Herad:

Seljord

Emne:

Bygdelag:

Langli

Oppskr. av: Olav Bakken

Gard:

Bakken

(adresse): Langli

G.nr. 114

Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

6/11-52

SVAR

„Spelet onde hendi.“

Det var ein hallingdøl i 1870-åri som heitte Anners Annersen Sagstuen (sakerstuen). Han var Rastat m. a. og ein mann som dei fekk mange hermer etter.

Han var om på gardane og fekk meter, som vederlag for hus og heit, gav han til beste av „musikken“ sin.

Han spela ved å vata hendi og legge ho oppi armhola og slå takt med albogen. Etter som han slept mykje eller lid luft gjennom opningi mellom hand og kropp, vart låtane grove eller granne.

Glandsnummer av Anners, var „Garte Kari“ eller „Vallers hvelven“. Han song attåt desse ordi: „Garte Kari hør har du vørit me' du e so bysūt på ryggen din? Du har nok vørit på Vallers hvelven å treska kvete me' vennen din!“ —

Eg har egole prøva denne „musikken“, men det har nok ikkje vilt slått

7110

seg men eg har vel ikkje nok øving - men
like na

Anners var ~~en~~ iister han, og kom
i klasse med dei som brukte fela. - Han
vart fordømt av dei mest trossynte sam-
vel, for "musikken" sin!

Han hermdo etter ei kona som hadde
skryfta han av for at han "spela" slåttar.

"Du skò slutte med de Spetspele' onde
håndi - de e sònd i mot Gud," hermdo
han etter ho så tist.

Men Anners "spela" så lenge han levde
til han fanst skamfrosen og nedfor, og
vart teken inn på ein gard i Høybalsmo
- og der døydde han i ungong i 1880-åri.

~~_____~~

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. ~~10~~

Fylke: Telemark

Tilleggsspørsmål nr. 6

Herad: Seljord

Emne: Folkelege musikkinstr.

Bygdelag: Langlim

Oppskr. av: Olav Bakken

Gard: Bakken

(adresse): Langlim Fladbal

G.nr. 114 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

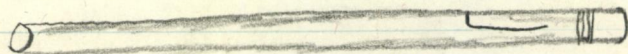
B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Folkelege musikkinstrument.

1. Nei. Eg har sett ein lue eingong her i Seljord; den var laga av Gunnar Götun'. Luren var laga av tvo tre, halshola og reula med neverremser all veggen - omlag 1,5 m. lang. Tonen vart noko eins når dei bles i kvar.

2. Nei. Men ordet halmpipe, den er nesten kopti av halmstria er kjend. Bornu bles i slike for moco. Dei lyddest nokså langt - ein rennande lyd.

Tubarkorn var nokså alment før i tid. Eit vanleg bukkehorn eller kjeuhorn fri for "slø" (merg) var avkutta i toppen så det vart opning, og finskavr og gamla i grovenden. Dette vart brukt i kyringokag - og elles til å kalla arbeidsfolk inn til måls borti utslåttene t.d.

3. Rangter som småssein, erte, knapper o.l. i ein blekkputt, er kjend, dette

var gode barnhuggur.

4. Á slá kolborsur var ein god leik
for smágotar. Dei tok ein stor glod
or elda og la han på grúvchella-
sputta ein dam eller skvasla litt vatn
under gloeu og slo skarpt til med
hamarud - det vart ein mygja hóg og gnell
smell. Utki i marki ved elding, nytta
dei gjernu stein som hamar.

Fá fram smellar med fingraue vart
og brúka ved á bretta dei over kvar-
andre og pressa dei harðt mot knotrún
pá hi handi. Ved á tögga sterkt i
fingru så han knakk i ledun, fekk
ein fram latur.

„Spelet onde handi“ var og ein slag
músikk. Dei gjorde hóge handi hol og
fyllte med luft under venstu armhole
og slepte lufti út med armóving, det
var reime dragspelet det. Gamle Anders
Kalling som fór som stavkall i 1870
ári spela slattar slik. „Kjarte-Lari húr
har tú vori, ma tú e so byst på ryggun
dín“, var eit av glansnumri. Han vart
endá tilsmakka av si gudeleg, trougúgnt
kona for þennu músikken fortalde han.

„Tú sko slatta ma detti dragspele' onde handi,
da e stor sánd i mot Gud“, sa ho.

Slá smelle blonar med mot handlakel
vart brúka, líkains bláse på saublekky
(maei blomst)

Kvú skot (proppskot) i berg og stein, ved
festlegu hove, vart nytta. F Nordgardau
stær slíke minukol i bergi ovan hési.
Det skulle skveme bort vonde makkne.